

Rajojen dialogisuus?

Jyrki Korpua ja Ilmari Leppihalme

Olemme tilanteessa, jossa joudumme uudelleen arvioimaan suhtautumistamme niin valtioiden välisiin rajoihin kuin totuttuihin identiteettien rajauksiin. Tämä tilanne ei oikeastaan ole ”kriisi” vaan uusi vallitseva asiantila, jonka kanssa meidän pitää pystyä jatkossakin elämään. Niin kutsuttu kotoutuminen on vähintäänkin kaksisuuntaista ja koskettaa yhtälailla myös ”meitä”, joiden on kotouduttava uusiin paikalliskulttuurisiin. Kun noita uusia paikalliskulttuureita on moneksi, pitäisi ehkä puhua monensuuntaisesta kotoutumisesta?

Kun pyysimme tekstiehdotuksia *Kulttuurintutkimus*-lehden Rajat-teemanumeroon, odotimme kirjoituksia juurikin liittyen vallitsevaan pakolaistilanteeseen ja sen synnyttämiin rajankäynteihin. Yllätykseksemme saimme runsaasti sellaisia tekstejä, joissa rajojen tematiikkaa käsiteltiin aivan toisenlaisista näkökulmista, ilman suoria viittauksia pakolaiskysymyksiin. Tämä sai meidät oivaltamaan, että katse on kohdistettava myös rajan käsitteeseen itseensä, sen ilmentymiin ja rakentumisiin eri konteksteissa.

Rajoja refleктоitaessa on oltava erityisen sensitiivinen sille, että rajat merkitsevät eri asioita eri ihmisille ja ihmisryhmille. Siinä missä rajat aukeavat vaivattomasti etuoikeutetuille, toisille ne voivat muodostua ylipääsemättömiksi – ja kohtalokkaiksi – esteiksi. Edelleen siinä missä toiset puhuvat globalisaation ja vapaan liikkuvuuden avaamista mahdollisuushorisonteista, eräät vaativat rajoja suljettaviksi. Rajojen ontologiaa olisi siis ajateltava uusiksi eettisen ja sosiaalisen vastuun sekä intersektionaalisuuden näkökulmista, ja käsillä oleva lehti pyrki olemaan avaus tällaisen dialogisuuden suuntaan.

Saila Heinikosken artikkeli reflektoi vapaan liikkuvuuden rajoittamista koskevaa keskustelua Italiassa, Ranskassa, Romaniassa ja Euroopan komissiossa 2000-luvun eurooppalaisessa kontekstissa, ja tarkasteltavat asennoitumiset tarjoavat mielenkiintoisia analogioita vallitsevaan pakolaistilanteeseen. Tomi Luomin artikkeli esiintyy rajoille toisenlaisesta näkökulmasta. Hän tulkitsee niin sanottujen teinikauhuelokuvien, kuten uusklassikon asemaan nostetun *The Texas Chain Saw Massacren*, olevan moderneja varoitustarinoita, joissa käsitellään ”nuorelle vaikeita ja ajankohtaisia asioita, kuten seksuaalisuutta, päihteiden käyttöä, perhesuhteita, aikuiseksi kasvamista ja itsenäistymistä”. Teinikauhuelokuvien möröillä onkin tärkeää sanottavaa, ja Luomi kysyy, eikö tätä suosittua lajityyppiä pitäisi pystyä käsittelemään kriittisesti myös osana koulujen mediakasvatusta. Ilona Savolainen puolestaan käsittelee artikkelissaan lasten lukemiseen kohdistettua institutionaalista vallankäyttöä ja sen taustamotivaatioita. Hän tarkentaa katseen siihen, miten 1900-luvun alussa kirjastoalalla suhtauduttiin lasten lukemiseen ja tuo esiin, miten lasten lukuvalintoihin liitettiin niin huolta kuin idealismiakin. Yhtäältä lapsia pidettiin haavoittuvaisina ja vaikutuksille alttiina, mikä vuoksi katsottiin tarpeelliseksi kontrolloida heidän lukemistaan. Toisaalta lapsia myös kannustettiin lukemaan, koska lukemisella nähtiin olevan sivistäviä vaikutuksia.

Puheenvuorossaan ”Rajoittavan ja erittäin valikoivan maahanmuuttopolitiikan rajat – Rotuhygieniat ja ihmisarvon hierarkiat” Jarmila Rajas lähestyy rajojen tematiikkaa foucault’laisesta historiallisesta yhteiskunnan puolustuksen näkökulmasta, jota länsimaat ovat yleisesti käyttäneet maahanmuuttopolitiikkojensa johtavana ajatuksen. Edelleen Rajas sijoittaa Suomen virallisen maahanmuuttopolitiikan tähän jatkumoon tarkastelemalla sen yleisiä periaatteita ja viimeaikaisia muutoksia.

Taidetta ja teologiaa on tavattu pitää vaikeasti yhdistettävänä jos ei peräti toisensa poissulkevana. Katsauksessaan Johanna Mantere kuitenkin löytää taiteelle ja teologialle hyvin samansuuntaisia haasteita ja missioita liittyen muun muassa hyvinvointiin, sosiaaliseen vastuullisuuteen ja elämän merkityksellisyyden kokemuksiin, jotka ovat uhattuina markkinavoimien hallitsemana aikanamme. Tämä avaa uudenlaisia toivon horisontteja ja asettaa taiteen ja teologian synergioille suoranaisten tilauksen.

Oulussa & Jelsassa, Kroatiaassa 9.6.2016